

První školní den v historii

První školní den je významný moment v životě školy. Přicházejí noví prvňáčci, děti a pedagogové se vracejí z prázdnin. Dnes je zahájení školního roku stanoveno na 1. září. Výjimkou je pouze situace, kdy první zářijový den připadá na víkend, pak se nástup do školy posouvá na nejbližší pondělí. Vždy tomu tak ale nebylo. Začátek a konec školního roku nebyl pevně dán, především na venkově se přizpůsoboval sezónním zemědělským pracím. Podle politického zřízení obecních škol z roku 1805 začínal školní rok kdykoliv v průběhu měsíců října a listopadu. Nařízení, vydané od ministra záležitostí duchovních a vyučování, ze dne 20. srpna 1870, vymezilo počátek vyučování ještě šířeji, a to od 1. září do 1. listopadu.

Ani na středních školách nezačínal školní rok ve stejnou dobu. Kupříkladu jezuitské Ratio studiorum z roku 1599 předepisovalo začátek školního roku pro každou oblast jinak. V české provincii měla škola začínat na sv. Lukáše, tedy 18. října. V druhé polovině 19. století se gymnaziální studenti datum zahájení výuky dozvídali z výročních zpráv, které vycházely vždy v srpnu. Teprve v roce 1925 bylo ustanoveno, že školní rok bude zahájen 1. září.

První školní den byl vždy slavnostního rázu. V dobách habsburské monarchie začínal bohoslužbou. Projevy ředitele k žactvu byly typické již v minulosti, stejně tak i přítomnost různých místních politiků. Děti se z jejich úst dozvídaly o potřebě školního vzdělávání pro život, ale byly třeba také chváleny za sběr mandelinky bramborové během prázdnin. V době první republiky se provolávala sláva republiky a jejímu prezidentovi T. G. Masarykovi, zpívaly se lidové písně a hymna, po roce 1948 byl v oblibě zpěv Písně práce a přijímání kolektivních závazků. Od padesátých let minulého století začal být skrze školní rozhlas přenášen také projev ministra školství, případně jiného vysokého ministerského úředníka.

První den vyučování byl také spojen s rozdáváním učebnic, sešitů, rozvrhů a dalších učebních pomůcek. Prvňáčkové si také ze školy odnášeli a dodnes odnášejí drobné dárky. Mohou to být výrobky starších žáků. V současné době jsou v oblibě placky s nápisy „Už jsem prvňáček“ a rokem zahájení výuky. Stejnou podobu může mít i magnet na lednici. Typické jsou rovněž pamětní listy, kterých je dnes v nabídce celá řada. S těmito listy se děti setkávaly již v minulosti. Před rokem 1989 se často jednalo o fotografii školy se jménem dítěte. Za první republiky měly školy pro tyto účely k dispozici formulář vydaný Ústřední maticí školskou.

Na závěr dne čekala děti často sladká tečka v podobě návštěvy cukrárny. Zajímavý zvyk se udržoval v německy mluvícím pohraničí. Děti zde dostávaly na první cestu do školy kornout plný sladkostí. Jedná se o zvyk dodnes udržovaný v Německu, Rakousku a v německy

mluvících částech Švýcarska. Kornout je nazýván Schultüte či Zuckertüte. Znáám je také v Horním Slezsku pod názvem tyta. Kornout symbolizuje zralost dítěte, a čím je větší, tím je lepší. Jedná se o velmi starou tradici, jejíž počátek sahá do roku 1817, kdy se poprvé objevila v německé Jeně. Kornouty se sladkostmi a školními potřebami tehdy děti dostávaly až ve škole, kam je přinesli prarodiče nebo kmoři. Jménem označené kornouty se věšely na strom a každé dítě si ten svůj muselo sundat bez poničení. Zvyk má prapůvod v Mexiku, kde školní rok začínal tehdy, kdy uzrálo ovoce na stromě na školním dvoře a děti je mohly trhat.

Tento původně německý zvyk stále častěji proniká i do českých škol.